



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 4. Litania quid sit, & quotuplex. Litaniarum vis, & officacia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

tia, de Litanis, quæ Psalmis Poenitentialibus subnecti solent, nunc loquar; si prius dixero cum sancto (a) Isaacio Presbytero, illum ponere terminum delictis suis, qui cognoscit terminum huius vitæ.

§. IV.

Litania quid sit, & quotuplex. Litaniarum vis, & efficacia.

I. GRÆCA vox Litania, si genuinam nominis significationem spectemus, seriam omnem, & ardentem precationem significat, à verbo λιτανεύειν, quod ardentem orationem importat. Apud Homerum qui aliquem enixe precantur λιτανεύοντες vocantur, & in quodam Epigrammate Græco infernus ἀλιτάνευτος, id est inexorabilis, non ineleganter nuncupatur, quod nullis precibus flecti possit. Usu tamen receptum est, ut pro certa quadam Ecclesiasticæ supplicationis specie, qua Dei misericordiam, Sanctorumque patrocinium invocamus, Litanix nomen usurpetur. Accipitur etiam quandoque pro solo *Kyrie eleison*, tum in Græcis sanctorum Iacobi, Basilii, & Chrysostomi Liturgiis; tum à D. (a) Benedicto in Regula dum ait, Supplicatio Litanix, id est *Kyrie eleison*, & sic finiantur vigiliæ nocturnæ: itemque Litanix, & completum est. Monachi enim post versum dicunt ter *Kyrie eleison*, deinde sequitur oratio Dominica, postea collecta, & sic finitur tam nocturna, quam diurna synaxis. Hanc autem supplicationem *Kyrie eleison*, commendat Epictetus Stoicus apud (b) Arianum: & Virgilius preces Turni ad Faunum describens ait, *Faune precor miserere*. Quia verò multoties solent Litanix processionaliter cantari, ipsa multitudo ἄσπ λιτανεύόντων, &

a Isaac. de cont. mundi c. 18. a Bened. c. 9. & 12. b Arian. lib. 2. c. 7. Virg. lib. 12. Æneid.

procedentium ab ordine Romano, & ab alijs Litanis vocatur. (c) Abbas Ioannes in prato spiritali narrans cuiusdam Episcopi humilitatem; Pertranseunte, inquit, Litanis, id est processione. Nos hic de illis Litanis loquimur, quibus Sanctorum invocatio continetur, quarum usum multò ante Gregorii Magni tempora viguisse libello primo de Litanis eruditissimè probat Nicolaus (d) Serarius tot antiquorum Patrum sententiis, tot veteris Historiæ exemplis, tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentia quicquam addi possit, nec sectarii novatores tam insignia antiquitatis testimonia ulla valeant exceptione submovere. Nullus certus auctor proferri potest, qui Sanctorum Litanias primus invenerit; quamvis speciales quasdam, nempe majores, quas vocant, in die S. Marci à B. Gregorio Magno: triduanas verò Rogationes ante dominicam Ascensionem à S. Mamerto Episcopo Viennensi circa annum Domini 452. institutas fuisse non contemnendi auctores affirmant. De utraque institutione legendus (e) Serarius libro de Processionibus. Etsi ergo Litaniarum quarundam, qua processiones sunt, auctor aliquis ex antiquitate proferri possit, non tamen qua preces, nec qua in iis Sancti exorantur; sed illæ ab Apostolicis viris inductæ, quovis etiam vetustissimo auctore vetustiores reputantur. Quin docti plerique sentiunt, inter quos (f) Iansenius, & Baronius, Christi Domini tempore jam usitatas Hierosolymis supplicationes, in quibus frequentissimè suum illud *Osanna* reperebant. Extant Harthmanni, Ratperti, Notkeri, & alterius Anonymi Monachorum S. Galli apud Helvetios versus quidam, & rithmi, quibus Litanis continentur in (g) Bibliotheca veterum Patrum editionis Colonienfis.

c Prat. spirit. c. 210. d Serarius tom. 3. opusc. de litan. lib. 1. c. 4. e Serarius lib. 2. de process. c. 7. & 8. f Iansen. in concord. c. 110. Baron. an. 34. n. 5. g Tom. 15.

Psalmis verò Pœnitentialibus sacras Litanias rectè adjungi quis neget? In his enim primò misericordiam Dei supplici confessione imploramus. Tum Reginae cœlorum pedibus provoluti, miseriam nostram potentissimæ mediatrici commendamus. Non omittimus Angelorum Principes, & omnes Sanctos beatorum spirituum ordines suprema naturæ dignitate sublimes, non Patriarchas divina familiaritate illustres, non Prophetas futurorum scientia conspicuos, non Apostolos Ecclesiæ Principatu gloriosos, non Martyres charitatis ardore succensos, non Confessores virtutum omnium splendore coruscos, non Virgines illibati pudoris candore præfulgidas, non omnes denique cœlestis curiæ cives, amicos Dei, & Principes universæ terræ. Petimus autem in Litiis pro omni statu hominum universi generis bona, humana, divina, publica, privata, quæ ad animam, & quæ ad corpus spectant.

METRV M XXXI.

Densa triumphali video procul agmina pompa,
 Atque hilares, placidosque choros.
 Plurima pars niveis, variis pars altera fulget
 Vestibus, auratisque stolis.
 Iam sinuosa leves rapuerunt stemmata venti,
 Iamque micant pia signa crucis.
 Tartareas Christi propellit imago phalanges,
 Et superi properant cives.
 Ordo Sacerdotum venerandaque turba canoris
 Carminibus passim exultant.
 Iam devota sacris aperitur scena viretis,
 Iam sanctæ resonant voces.
 Alternis precibus pueri, innuptæque puella,
 Atque senes, iuvenesque canunt.
 Tercircum viridi tremuerunt vertice colles,
 Ter longè tremuit tellus.

Bb iij

Terque repercussas resonabilis edidit Echo
 Voces, ter sonuere specus.
 Audio divina dotes, titulosque Parentis,
 Audio virgineas laudes.
 Sed prius Ingeniti, Genitique, & Pnevmatismis
 Placarunt precibus Numen.
 Tum puras, celeresque canunt sine corpore mentes,
 Ter triplici agmine distinctas.
 Nec veteres reticent Patres, mundi que parentes,
 Et sacros recinunt vates.
 Quos & Apostolici sequitur sacra turba Senatus,
 Magnaque Discipulorum acies.
 Et pueri insontes, rabies quos seva Tyranni
 Sustulit è gremio matrum.
 Vos quoque commemorant, partam qui morte coronam
 Ferrice sacro geritis.
 Et vos Pontifices, & quos sine sanguine virtus
 Vicinos dedit esse Deo.
 Postea fœminei celebratur candida sexus
 Virginitas, castusque pudor.
 Sic omnes cœli proceres, patriæque beatos,
 Sollicitant precibus cives.
 Denique per Christi mysteria sancta precantur,
 Annæ ut votis Numen.
 Sit procul omne malum, det prospera cuncta, sereno
 Respiciat populum vultu.
 Utque Dei mitis, mundi qui crimina tollit,
 Agnus sit miseris clemens.
 Ista ter effati reticent: sed multa perorat
 Pronus humi sacer Antistes.
 Et cum sancta preces plebs finiit, athera pulsant
 Plausus, ac tremula voces.
 Pietæque tolluntur Christi vexilla, recedit
 Hinc chorus, & repetit templum.
 Tum subito Aligerum manibus collecta feruntur
 Ante Deum populi vota.

*Annuat his Numen, divina que munera terris
Divite largitur dextra.*

II. Difficillimum foret varios, & admirabiles Litaniarum effectus è probatissimis Ecclesiasticæ Historiæ monumentis collectos recensere. In tanta enim exemplorum ubertate quid potissimum seligere, quid omittere debeam ignoro. Dicam tamen aliqua, quæ satis fuerint, ut maximam supplicationum utilitatem Ecclesiasticis viris commendent. Litanis magnum Basilium obseratum Niceæ templum sine clavibus aperuisse, magno Catholicorum applausu, magna Arianorum confusione (*b*) Amphilochius, & Zonaras testantur. Litanis Theodosium Imperatorem una cum clero, & plebe perpetuis imbribus imposuisse finem, post quos rei frumentariæ ingens copia sequuta sit, (*i*) Nicephorus Callistus affirmat. Litanis pestem, ac famem vehementissimam S. Heribertum Colonensem Archiepiscopum submovisse (*k*) Abbas Tuitiensis asseverat. Imperante Theodosio Proclus Constantinopolitanus urbem funestissimis terræ fragoribus concussam Litanis, & supplicationibus liberavit, ut (*l*) Baronius, & alii narrant. Omni enim populo cum Patriarcha orante sublatus in aëra puer, & mox in terram reversus sacrum Trisagion se ab Angelis didicisse testatus est, quem hymnum cum psallerent universi, terræ quassatio cessavit. S. Mammertus à Viennensi sua civitate, ut (*m*) Ado item Viennensis refert, gravissimos depulit terræ motus, ignes cœlitus delapsos, ferarum irruptiones, aliaque plurima pericula Litanis ad S. Iuliani Basilicam institutis. Gregorius Magnus serpentum virus, & inguinariam pestem, qua Roma quotidianis cadaveribus complebatur, non se-

b Amphiloch. in vita S. Basilij. Zonaras tom. 3. Annalium. *i* Niceph. Call. l. 14. cap. 13. *k* Rup. Abb. in vita S. Heriberti. *l* Baron. ann. 446. nu. 9. Theodor. Balsamon ad Can. 82. sextæ Synodi in Trullo. *m* Ado Vien. et. 6.

mel Litaniarum precationibus avertit, ut in ejus vita (n) Ioannes Diaconus scribit. Adversus bellicos incurfus idemet (o) Gregorius Litanias indixit, ut ex Epistolis ipsius constat. Occasione magni terræmotus, de quo (p) Agathias, actas quotannis Litanias anno 27. Iustiniani Imp. docet (q) Baronius è veteri Historia. In creatione summi Pontificis cantatas Litanias apud eundem Baronium commemorat Anastasius Bibliothecarius. Exundantis Tyberis alluvionem Litaniarum munimine repressam idem narrat ex eodem auctore. Eisdem pro salute Urbis à Stephano Papa tertio frequentatas ipsomet Baronio narrante didicimus. Quibus verò præsiidiis Adrianus Papa ad petitionem Caroli Magni barbaram, & ferocissimam Saxonum gentem ad Christi fidem perduxit; nonnè Litanis pro eorum conversione in tota ditione Romanæ Ecclesiæ celebratis, ut scribit (r) Rhegino Abbas; Quibus artibus impurissimi dæmones ab humanis corporibus multoties expulsi sunt; nonne efficacissimo Litaniarum exorcismo? Qua ratione pluviarum illuviones submotæ, procellarum sedata tempestas, virulenta fulgurum vis repressa, devastantium flammaram extinctum incendium, quo conclamata multorum salus postliminio restituta, fideles animæ è teterrimo Purgatorii ergastulo èductæ; nonne Litanis intimæ devotionis sensu recitatis? Quidni igitur studeamus hoc saluberrimo pœnitentialium Psalmorum additamento divinam nobis misericordiam conciliare? Misericors, & miserator Dominus ad beneficia humano generi præstanda sua sponte proclivis, accedentibus suffragiis omnium Sanctorum, ampliorem nobis tribuet donorum suorum largitatem.

* 10. Diac. lib. 4. o Greg. Ep. 45. lib. 9. indic. 4. p. Agat. lib. 2. q. Baron. ann. 553. n. 249. an. 555. n. 10. ann. 717. n. 4. ann. 753. n. 30. r. Rhegino lib. 2. Chron. Mart. del Rio utquit. magic. lib. 6. cap. 2. Sigebert an. 679. Abbas Vespèrg. an. 5. 7. Greg. Turon. de gent. Franc. lib. 2. cap. 34. Albert. Crantius l. 2. metrop. c. 28. Greg. Cedrenus in Iustiniano.